INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
MANAGEMENT, MARKETING AND FINANCE
SPECIAL ISSUE: ZIYARAH TOURISM AND LOCAL COMMUNITIES: SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIAL RESPONSIBILITY IN AREAS SURROUNDING PILGRIMAGE SITES

O‘ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Hasanova Gulbibi Abdurashidovna
Toshkent shahridagi Singapur menejmentni rivojlantirish instituti tayanch doktoranti

Ushbu maqolada mamlakatimizda turizm sohasini rivojlantirish sohasida olib borilayotgan islohotlar tahlil qilingan, xususan, ekologik turizm va uning ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, bugungi kunda O’zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish yo’nalishlari va imkoniyatlari izohlangan hamda ekoturizmini rivojlantirish masalalari, ekoturizmdan samarali foydalanishning o’ziga xos xususiyatlari, mintaqada ekoturizmni rivojlantirish bo’yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: *turizm, turizm siyosati, ekoturizm, turizm industriyasi, Jahon Turistik Tashkiloti*

e

k

o So’nggi yillarda O’zbekistonda turizm sohasini barcha tarmoqlarini, jumladan ekoturizmni *t*mamlakatimiz fuqarolari bilan bir qatorda, chet ellik turistlar e’tiborini o’ziga tortadi. Shuningdek, *i*ichki turizmni rivojlanishi natijasida O’zbekiston fuqarolari ekoturistik obyektlarga tashrifi orqali *k*ko’proq ma’lumotga ega bo’lishi ona yurtga nisbatan milliy iftihor hamda g’urur tuyg’usini

i

s

t

i Ekoturizmni rivojlantirishda O’zbekistonda mavjud bo’lgan siyosiy barqarorlik ham muhim *k*o’rin tutadi. Ayni paytda mamlakat hududlarida zamonaviy turizm infratuzilmasini yaratish chora-tadbirlariga alohida e’tibor berilishi hududlarlar turizmni barcha yo’nalishlarini rivojlanishini ko’rishimiz mumkin. Jumladan, Samarqand viloyati ulkan sayyohlik salohiyati mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayotida muhim o’rin tutadi. Bu o’lkaning betakror tarixiy obidalari, so’lim tabiati, ayni paytda bag’rikeng va mehmondo’st xalqi, shirin-shakar, sarxil mevalari, eng mehmonxonani kengaytirish mo’ljallanmoqda. Buning natijasida mehmonxonalardagi o’rinlar soni 7 mingtaga yetadi yoki hozirgiga nisbatan 1,5 barobar ko’paydi. Shuningdek, Andijon viloyati Xonobod shahrida dam olish hududlari, Jizzax viloyati Forish va Arnasoy tumanlarida Aydar-Arnasoy ko’llari sohilida beshta yangi zamonaviy dam olish hududlari tashkil etish, Qashqadaryo viloyati Shahrisabz va Qarshi shaharlarida to’rt yulduzli mehmonxonalar, Toshkent viloyati Bo’stonliq tumani Chimyon tog’ massivida mehmonxona majmuasi barpo etish, Navoiy viloyatida To’dako’lning janubiy sohilida ichki turizm va Aydarko’l sohillarida xorijlik turistlar uchun plyajlar

t

a

s

h O’zbekiston Respublikasida ekoturizm taraqqiyoti, ya’ni sayyohlar oqimini kengaytirishi *k*iqtisodiyot tarmoqlari, qurilish, transport, savdo va boshqalarni rivojlanishiga sabab bo’ladi. Bu esa *i*

[1] Mo‘minov A.Z. O‘zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish imkoniyatlari. VIII International forum of guides “Tourist and excursion activities: new challenges and ways of development”, February 21-22, 2025.

e

t

i

s

hududlarda ekoturizmni rivojlantirish masalalariga keng e'tibor qaratish muhim sanaladi. Respublikaning barcha viloyatlarida ekoturizmni tashkil etish va rivojlantirish barcha sohalarining iqtisodiy o'sishiga, aholining bir qismini ish bilan ta'minlash muammosini hal etish hamda isabz shaharlari hokimlarining turizm masalalari bo'yicha o'rinbosarlari lavozimi joriy etildi. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasining ma'lumot berishicha, Vazirlar Mahkamasining qaroriga asosida O'zbekistonning sakkiz viloyatdagi 18 ta suv omborlari ekoturizmni tashkil qilish uchun

Ekologik turizmda esa tabiat qo'yniga mas'uliyatli sayohat bo'lib, atrof-muhitni asrash va mahalliy xalqning ijtimoiy himoyasini yaxshilashni ta'minlaydi. Turizm atrof-muhitni muhofaza yo'naltirilgan taqdirdagina ekoturizm bo'la oladi. Ekoturizmning maqsadi esa undan tushgan

k
o
m
p
2019 yil 8 yanvarda O'zbekiston Ekologik harakati negizida O'zbekiston Ekologik partiyasi
qulay atrof-muhitni yaratishga yo'naltirilgan davlat siyosatini ro'yobga chiqarishni ta'minlash, atrof-
muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslarni saqlash davlat, jamiyat va mamlakatning har bir
fuqarosini vazifasi bo'lishiga erishishga ko'maklashishga qaratilgan. Tabiatga mehr-muhabbat
ko'rsatib yashash millatimizga xos azaliy qadriyat, biroq ekologik muammolarga asosiy sabab
bo'layotgan inson omili- antropogen ta'sir kun sayin ortib bormoqda. Biroq, ekologik
a
r
i
n
O'zbekiston Ekologik partiyasi mamlakatda ekologik siyosatni amalga oshirishda
jamiyatning barcha kuchlarini birlashtirmoqda. Shuningdek, partiya vakillari va faollari tomonidan
joylarda yig'ilib qolgan ekologik muammolar, bu borada fuqarolarni tashvishga solayotgan masalalar
q'rganilmoqda. Mazkur muammolar nafaqat o'rganilmoqda, balki tegishli tashkilotlar bilan joyida
bartaraf etilmoqda. O'zbekiston Ekologik partiyasi insoniyatning hozirda og'ir ekologik inqirozlarga
yikni ta'minlashga har tomonlama ko'maklashish, buning uchun ekologiya va sog'liqni saqlash
sohasidagi milliy qonunchilikni takomillashtirish, ekologik bilim va madaniyat darajasini oshirish,
aholining ekologik dunyoqarashini shakllantirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, atrof
muhitni muhofaza qilish va sog'liqni saqlash masalalarida xorijiy va xalqaro ekologik tashkilotlar
t
rizmning rivojlantirishni turlicha ko'rinishda bo'lishi, O'zbekiston Respublikasini, uning ekoturistik
holati, imkoniyati bog'liqdir. Bunga misol tariqasida mamlakatning quyi Amudaryo mintaqasida,
ya'ni Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyati ham ekoturizmni rivojlantirish uchun o'ziga
xos boy tabiiy resurslarga ega. Xorazm viloyati Orolbo'yi hududini tarkibiy qismi ekanligini hisobga
olinadigan bo'lsa mintaqada ekologik vaziyat muhim masalalardan biridir. Shu nuqtai nazardan
h

[2] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ekoturizmni rivojlantirish va suv omborlarining suvni muhofaza qilish zonalari doirasida yer uchastkalari ajratish tartibini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori. 2018 yil 3 dekabrdagi 978-son. https://lex.uz.

y
o
'
2

rizm va ekoturizmni rivojlanatirishning asosiy yo'nalashlari va istiqbollari yuzasidan ilmiy

O'zbekiston Respublikasini janubida ham ekoturizmni rivojlantirish uchun imkoniyatlar bor. Jumladan, Surxondaryo ekoturistik rayoni respublikaning o'ziga xos rayonlaridan biri, bu yerda quruq subtropik iqlim mintaqasi hukmron. Shuning uchun ham yilning ko'p oylarida ekoturlar obyektlari xalqaro va ichki turistlarga xizmat qilmoqda. Ayni paytda Termiz-Denov, Termiz- Boysun v a yatida ham turizm va ekoturizmni rivojlantirish borasida keng ko'lamli ishlar "2017-2019 yillarda Jizzax viloyatining turizm salohiyatini jadal rivojlantirish" dasturi asosida olib borilmoqda. Viloyatda hozirgi kunda 3 ta alohida qo'riqlanadigan tabiiy maskanlar, Zomin va Nurota davlat qo'riqxonalari, 9 ta o'rmon xo'jaligi bo'limlari va Zomin milliy bog'ida turizmning ekoturizm, agrar, mog'lomlashtirish, sport va ov turizmi kabi nihoyatda qiziqarli va noyob yo'nalishlarii i zoyatida ham turizm sohasini yanada rivojlantirish, viloyatimizga horijiy va mahalliy sayyohlarni yanada ko'proq jalb qilish, turizm sohasida ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati va ko'lamini yanada Mokimligi hamda mutasaddi idora, tashkilotlar bilan hamkorlikda bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Viloyatda 2017 yil davomida sayyohlik tashkilotlari soni jami 6 tani tashkil etgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2018 yilda 20 tani va bugungi kunda viloyatda faoliyat yuritayotgan sayyohlik tashkilotlari soni jami 46 tani tashkil qilib, 2017 yilga nisbatan 1,2 barobarga, 2018yilga nisbatan 2.3 barobarga o'sishga erishildi. Turizm sohasida olib borilgan ishlar natijasida viloyatga 2019 yil yanvar-dekabr oylarida jami 305 ming nafar o'rtacha hisobda xorijiy sayyohlar tashrif buyurgan bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 167 foizga ortgan.

d 016 yil 16 fevraldagi "2016-2017 yillarda Namangan viloyatida turizm sohasini rivojlantirish dasturi to'g'risida"gi 66-sonli qarori qabul qilinib[14], viloyatga keladigan sayyohlarga jahon andozalariga oshirilmoqda. Buxoro viloyatida ham ekoturistik obyektlar deyarli hamma tumanida uchratish mumkin. Romitan tumanida joylashgan yangi tematik turistik obyekt "Bukhara Desert Oasis & Spa" sahro bag'rida olib borilgan sa'y-harakatlar natijasida yangi ekoturizm markazi tashkil etilib, uning r u t l

2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyada turizm oshirib, 520 ming nafarga yetkazish ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, Turizm va madaniy meros obyektlari infratuzilmasini rivojlantirish hamda 8 mingdan ortiq madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish bo'yicha davlat dasturini qabul qilish, Zomin, Forish, Baxmal tumanlari va "Aydar-Arnasoy" ko'llar tizimida qo'shimcha turistik zonalar va dam olish maskanlarini barpo etish, 300 million AQSh dollariga teng loyihalarni amalga oshirish, 25 ming ish o'rinini yaratish, o' y i c h a v

[3] To'rayev Q. Surxondaryo viloyatida ekoturizmni rivojlantirish imkoniyatlari// O'zbekiston Geografiya jamiyati axboroti, 53-jild. Ilmiy jurnal. –Toshkent, 2018. – 304 b.

ndni “Turizm darvozasi”ga aylantirish orqali kelgusi besh yilda turizm xizmatlari hajmini kamida 10 baravarga oshirish. Turizm sohasida 40 ming kishi bandligini ta’minlash. 2022-yilda “Abadiy shahar” tarixiy majmuasini o‘z ichiga olgan Samarqand turizm markazini va zaruriy infratuzilmani tashkil etish,Qoraqalpog‘iston Respublikasi va Orol bo‘yida ekoturizmni rivojlantirish bo‘yicha alohida dasturni amalga oshirish, Bunda, Mo‘ynoqning yangi aeroporti imkoniyatlaridan keng foydalanish k

øirgi kunda ekoturizm jahon turizmida jadal rivojlanib borayotgan tarmoq bo’lib insoniyatning XXI àsrdagi eng og’ir sayyoraviy ekologik muammolari yechimlarining ham topilishida asosiy yo’llaridan iTashkiloti ekoturizmni rivojlantirishda, uning maqsadi va vazifalarini belgilashda BMTning insoniyatning hozirda og’ir ekologik inqirozlarga duch kelganligini va Yer sayyorasi hayotini saqlab aekanligi, respublikada ekoturizmni rivojlantirishning birinchi navbatda ekoturizmning maqsadi va tvazifalarini puxta o’rganish muhimdir.

i

b

onlarida ekoturizmni ham turizmning alohida turi sifatida davlat va xalqaro miqyosida yanada rivojlantirishni, bu sohada iqtisodiyotni boyitish bilan birgalikda yangi ish o’rinlarini yaratish ’

[4] O’zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish Konsepsiyasi ishlab chiqildi. Unda ekoturizmning maqsadi va vazifalari ekoturizmning xalqaro talablari va huquqiy-me’yorlari belgilab berildi. Ekoturizm an’anaviy turizmning muhim qismi bo’lib, shakllanishi jihatdan yangi bo’lsa-da, istiqbolli anadi. U hozirgi paytda umumiy sayyohlik bozorining 10-20 foizini ishg’ol etgan, o’sish sur’ati esa tobora ortmoqda. Ekoturizmga nafaqat ma’rifiy-ma’naviy maqsadlarni ko’zlagan holda ekzotik tabiiy hududlarga, ularning hayvonot va o’simlik dunyosiga sayohat, balki ijtimoiy-iqtisodiy masalalarni hal qilish bilan bir-biriga bog’liq majmualar yig’indisi sifatida ham qarash lozim.

Xulosa o’rnida ta’kidlash joizki, O’zbekistonda ekoturizmni hududiy rivojlantirish – iqtisodiy an birga, insonlarning uzoq umr ko’rishi, shuningdek, kelgusi avlodlarga ozod va obod, hur Vatan meros bo’lib qolishini ta’minlashda muhim omildir. Turizmning rivojlanishi mamlakat iqtisodiyoti, vor joylari, tarixiy yodgorliklari va milliy an’analarini asrab-avaylash borasida millatning yanada hamjihatligini qo’llab-quvvatlash hamda iqtisodiyotini yanada taraqqiy ettirishda muhim o’rin tutadi.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

’zbekiston Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”gi PF-60-son farmoni. https://www.lex.uz.

’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Ekoturizmni rivojlantirish va suv t

a

k‘minov A.Z. O‘zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish imkoniyatlari. VIII International forum of guides “Tourist and excursion activities: new challenges and ways of development”, February m

i

l

l

a

s

h

t

i

[4] O’zbekiston Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”gi PF-60-son farmoni. https://www.lex.uz.

o'rayev Q. Surxondaryo viloyatida ekoturizmni rivojlantirish imkoniyatlari// O'zbekiston